

آرمان شهرهای آسمان

نگاه تطبیقی بر
آموزه‌های تربیت‌الدیان

www.ketab.ir

فرشید دربندی

به نام خدا

سرشناسه: درپندی فرشید، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور: آرمانشهرهای آسمانی: نگاهی تطبیقی بر آموزه‌های تربیتی ادیان/ فرشید درپندی.
مشخصات نشر: تهران: نیایش، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۱۴۶ ص؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۷۸-۰۴-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: ص.ع. به انگلیسی:

Farshid Darbandi. Celestial utopias: educational teachings of religions.

یادداشت: کتابنامه: [۱۴۳] - ۱۴۶.

موضوع: مدینه فاضله -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Utopias -- Religious aspects -- Islam

موضوع: محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. -- دیدگاه درباره مدینه فاضله

موضوع: Muhammad, Prophet -- Views on utopias

موضوع: مدینه فاضله -- مطالعات تطبیقی

موضوع: Utopias -- Comparative studies

موضوع: تربیت اخلاقی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Moral education -- Religious aspects -- Islam

رده بندی کنگره: BP۲۳۰/۱۲

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۶۶۶۵۰

ISBN-978-600-5078-04-6

9

786005

078046

نشر نیایش

تلفن: ۲۲۰۶۰۰۲۳

آرماتسهرهای آسمانی

نگاهی تطبیقی بر

آرماتسهای تربیتی ادیان

فرشیدالدین علی

چاپ اول ۱۴۰۰، تیراژ ۵۰۰ نسخه

چاپ و صحافی ناژو

شابک: ۶-۰۴-۵۰۷۸-۶۰۰-۹۷۸

همه حقوق اعم از چاپ، نشر الکترونیکی به هر
شکل، تکثیر یا کپی همه یا بخشی از این اثر ممنوع
است و با متخلفان برابر قانون حمایت از حقوق
مؤلفان، مصنفان و هنرمندان برخورد می‌شود.

۴۳۰۰۰ تومان

پیشگفتار

خاستگاه مشکلات امروز در جهان به فقدان تربیت روحی و روانی بشر بازمی‌گردد. بشر به فراگیری فن و دانش روی آورده و آن را بسیار ارتقا داده ولی از ارتقای تربیت روحی و روانی افراد بازمانده. علی‌رغم تلاش‌های فراوان دولت‌ها برای تجهیز ملت‌ها به دانش و فن همچنان مسائل و مشکلات در قالب بحران‌های گوناگون در صحنه اجتماع اعم از بحران‌های روحی، روانی، فردی و بحران‌های اجتماعی مشاهده می‌شود و جهان محل بسیار آشفته‌ای به نظر می‌رسد و بشر در حال سقوط به پرتگاه جنگ‌های ویرانگر بیولوژیکی، اقتصادی، هسته‌ای و بحران‌های زیست محیطی است و روز به روز به آن نزدیک‌تر می‌شود و زندان‌های کشورهای مختلف پر از محکومین و مجرمین است و همچنین بسیاری از افراد جامعه انسانی تحت نظر روانپزشکان هستند و بیمارستان‌های روانی افراد بسیاری را در خود جای داده است و بشر در این عصر به لحظه‌ای منحصر به فرد در تاریخ حیاتش رسیده است. فقط کافی است به اخبار رسانه‌ها گوش کنید و یا یکی از روزنامه‌های را ورق بزنید تا در صفحات مختلف آن با نمودهای مختلفی از این بحران‌های فرآینده روبه رو شوید.

جنگ، نبردهای داخلی، کودتا، نسل‌کشی، جنایت علیه بشریت،

تروریسم، قاچاق زنان و کودکان، تجارت مواد مخدر، قحطی، گرسنگی، فقر، شکاف طبقاتی، قتل، جنایت، ناامنی، آدم‌ربایی، شکنجه، روسپی‌گری، همجنس‌بازی، تجاوز، اعتیاد، سقط جنین، گرم شدن کره زمین، کمبود منابع آب، خشکسالی، بیماری‌های کشنده و... سرفصل خبرهایی است که هر روز از گوشه و کنار جهان مخابره می‌شود. (نک: مجله موعود شه‌ریور ۱۳۸۴، شماره ۵۶)

به راستی منشأ این رفتارهای انسان چیست؟ آیا برای این بحران‌های فراگیر جهانی می‌توان پایانی تصور کرد؟ آیا بشر متمدن خواهد توانست راهی برای برون‌رفت از این بحران بیابد؟ آیا این همه بحران و التهاب، این همه ظلم و بی‌عدالتی، این همه فساد و تباهی، این همه... برای بازگشت انسان از راهی که در پیش گرفته کافی نیست؟! قرآن اینها را نتیجه کردار آدمی دانسته و در آیه ۴۱ سوره روم آمده: «فساد و پریشانی به کرده‌ی بد خود مردم در همه خشکی و دریا به وجود آمد تا خدا هم کیفر بعضی اعمال‌شان را به آنها بچشاند، باشد که باز گردند.»

با توجه به وضع بحرانی بشر در قرن ۲۱ جهان امروز نیازمند آگاهی و عقلانیت عمومی است و باید به موضوع تعلیم و تربیت بشر به‌عنوان امری ضروری و حیاتی پرداخته شود، چون گونه انسانی هزاران سال است که بر روی کره‌ی زمین زندگی می‌کند و آثار حیات و تمدن دارد و جوامع بشری امروز، محصول ارزش‌ها، باورها و ایدئولوژی‌های گوناگون بوده و هستند. با توجه به این موضوع که اکنون همه چیز رو به گسترش و جهانی شدن است، نشانگر این است که باید سطح جدیدی از زندگی بر اساس نیازهای انسان و منابع کره زمین برای انسان‌ها به وجود آورد و رابطه بین افراد جهان صورت صحیح و سالم به خود بگیرد. زیرا امروز ما، چون اعضای یک

بیکر به یکدیگر وابسته‌ایم و مهم‌ترین عامل بازتولید اجتماعی و جهانی تعلیم و تربیت است و انبیای الهی مقدم‌ترین متولیان امر تعلیم و تربیت بوده‌اند. انبیای الهی تعلیم و تربیت خود را در مهار احساسات هفت‌گانه بشر (تکبر، حسادت، طمع، شهوت، شکم‌پرستی، تبلی و خشم) تعلیم داده‌اند. این حواس در همه انسان‌ها مشترک است و نژاد، جغرافیا، زبان، دین، ایدئولوژی و فرهنگ، آنها را متفاوت نمی‌کند و لازم است برای به ایجاد سطح جدیدی از زندگی و برای پیشگیری از بحران‌ها و فاجعه‌های انسانی پیش رویه این مسائل و شاخصه‌های تعلیم و تربیتی توجه و پرداخته شود.

فقدان تربیت روحی و روانی منشأ بسیاری از مشکلات جامعه بشری است که مانع انسجام اجتماعی می‌شود. انسجام اجتماعی و همگنی از جمله مواردی است که تفرقه، تضاد و نزاع را از میان می‌برد و محصول تعلیم و تربیت هفت حس انسانی است. در تعالیم انبیا این هفت حس زمینه‌ساز همدلی، همبستگی، مسؤولیت‌پذیری و تعهد و تقویت سجایای اخلاقی و انسانی است و در جوامعی که این آموزه‌ها، مد نظر قرار می‌گیرند، در بازتولید اندیشه سیاسی - دینی تأثیرگذار هستند. نخستین پرسش این است که شاخصه‌های تعلیم و تربیت در آرمانشهر پیامبر ص کدامند؟ باید گفت شاخصه‌های تعلیم و تربیت در آرمانشهر (پرهیز از تکبر - دوری از حسادت - پیشگیری از طمع و کنترل شهوت) است.

تلاش و کوشش ما در این کتاب پاسخی مبسوط و تطبیقی به این پرسش است. از آنجایی که موضوع اصلی کتاب حاضر شاخصه‌های تعلیم و تربیت در آرمانشهر پیامبر ص است، در واقع در اینجا هم به توصیف، توضیح و تشریح مسئله و هم به تحلیل داده‌ها و اندیشه‌ها باید پرداخت. بنابراین روش صورت گرفته در این کتاب، روش توصیفی و تحلیلی است. در این

اثر رابطه انسان و هفت حس او (تکبر، حسادت، طمع، شهوت، تنبلی، شکم پرستی و خشم) مورد بررسی قرار گرفته و به ضرورت نقش تعلیم و تربیت انسان پرداخته شده است.

در این اثر مؤلف بر آن است تا ضمن تدقیق در اسناد و آثار موجود و با استناد به منابع دست اول به پردازش مسأله اصلی پژوهش بپردازد. و همچنین برای بسط موضوع از منابع دست دوم و سایت های اینترنتی نیز استفاده شده. نبود اطلاعات کافی در خصوص آرمانشهر پیامبر اسلام^ص و شاخصه های تعلیم و تربیت در آرمانشهر نبوی باعث شد تا زمان زیادی صرف استخراج و دسته بندی شاخصه ها شود. البته با تلاش فراوان این محدودیت بر طرف شد و توانستم داده های مورد نیاز را از کتب آسمانی پیامبران آسمانی احصا و در این تحقیق به کار گیرم.

بی شک مباحث مربوط به آرمانشهر با همان مدینه فاضله^۱ از قدیم الایام مورد توجه و امعان نظر بسیاری از نویسندگان و صاحب نظران بوده است. اشو زرتشت پیامبر ایران باستان، افلاطون، ارسطو، فارابی، آگوستین، توماس مور و فرانسیس بیکن از جمله چهره های شاخصی هستند که ایده هایی درباره آرمانشهر، ابراز کرده اند.

باید گفت آرمانشهر، ارکان و اجزائی دارد که بدون آن ارکان و اجزا، نمی توان به آن جامعه مطلوب رسید. یکی از این ارکان مهم، تعلیم و تربیت است. اگر تعلیم و تربیتی که شایسته آرمانشهر باشد، ایجاد نگردد، اصولاً آرمانشهر شکل نخواهد گرفت. نکته مهم در ارتباط با آرمانشهر و تعلیم و تربیت این است که نویسندگان و محققانی که به این موضوع پرداخته اند،

^۱ آرمانشهر، یوتوپیا (Utopia) یا مدینه فاضله جامعه آرمانی و ایده آل.

غالباً به مفهوم آرمانشهر و مفهوم تعلیم و تربیت به صورت دو مفهوم مستقل و مجزا نگریسته و تا کنون محققین اندکی به بررسی و ارتباط این دو مفهوم با یکدیگر پرداخته‌اند. در عین حال نگارنده تلاش نموده‌است، هرچند اندک، برخی از کتاب‌ها، مقالات و تحقیقاتی را که به نوعی با عنوان کتاب مرتبط باشد بررسی و مطالعه نماید.

مهم‌ترین جنبه نوآورانه کتاب حاضر، بررسی هفت حس انسانی و شاخصه‌های تعلیم و تربیتی بر اساس حواس انسان است که می‌توان از این طریق به آرمانشهر پیامبر اسلام رسید که تا کنون هیچ پژوهشی به این شاخصه‌ها و اصول نپرداخته است.

الغرض اصلی‌ترین هدف یا هدف اصلی این کتاب بررسی و تحلیل شاخصه‌های تعلیم و تربیت در آرمانشهر پیامبر اسلام است.

ضمن اینکه در متن اثر به مباحث مرتبط با موضوع اصلی نیز پرداخته شده است. نظیر: بررسی متون دینی، دیدگاه‌ها و نظرات پیامبران الهی در ارتباط با علل فساد و شر آدمیان بر روی زمین و شاخصه‌های تعلیم و تربیت در کتب دیگر پیامبران الهی، شناخت انسان و هفت حس و بر اساس متون کتب مقدس اوستا، انجیل، قرآن، همچنین تعیین حدود آسیب‌های ناشی از هفت حس انسانی، معرفی شاخصه‌های تعلیم و تربیت و ارائه راهکارهای لازم برای تعلیم و تربیت انسان بر اساس طبع انسان و تقسیم منابع زمین بر اساس سن انسان‌ها.

امید دارم که این کتاب برای خوانندگان مفید و سودمند باشد.

فرشید دربندی

۱۹ دیماه ۱۳۹۸